

TA'LIMDA O'ZGARISHLAR: INNOVATSIYALAR VA AN'ANALAR

Insavaliyeva Nigora Elmurod qizi¹, Qodirov Ikrom Davronovich²

¹CHDPU Pedagogika nazariyasi va tarixi yo'nalishi 1-bosqich talabasi

²Ilmiy rahbar, CHDPU Pedagogika kafedrası dotsenti

¹e-mail: insavaliyevanigora@gmail.com, ²e-mail: ikrom20202021@gmail.com

²ORCID ID: 009-0007-8915-5859

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'limda ro'y berayotgan o'zgarishlar jarayonida innovatsiyalar va an'analar o'rtasidagi bog'liqlik tahlil etilgan. Ta'lim sifati va samaradorligimi oshirishda milliy qadriyatlarni saqlab qolgan holda zamonaviy texnologiyalarni qo'llashning dolzarbligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: innovatsiya, an'ana, raqamli ta'lim, integratsiya, kompetensiya

KIRISH

So'nggi yillarda mamlakatimizda ayniqsa, ta'lim jarayoniga oid ko'plab ishar amalga oshirilmoqda. Buning natijasida, barcha o'quv yurtlarida, kasb-hunar maktablari, umumiy o'rta va o'rta maxsus ta'lim dargohlari, OTM larida o'qitishning zamonaviy usullari, innovatsion pedagogik texnologiyalar kabi o'qitish tizimlari yo'lga qo'yildi. Biz yoshlarga qanday soha bo'lishidan qat'iy nazar, davlatimiz tomonidan juda ko'p shart-sharoitlar yaratilib berilmoqda. Milliy an'analar xalqning tarixiy va madaniy merosidan kelib chiqib shakllangan bo'lib, ta'lim jarayonida nafaqat bilim berish balki ma'naviy-axloqiy tarbiya berishda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashtirilgan milliy an'analar yosh avlodni ko'p qirrali, bilimdon va ma'naviy yetuk inson qilib tarbiyalashda samarali vosita hisoblanadi. Zamonaviy dunyoda ta'lim tizimi tezkor o'zgarishlarga duch kelmoqda. Globalizatsiya, axborot texnologiyalari rivoji va yangi pedagogik yondashuvlar ta'lim mazmuni va metodikasini tubdan yangilashga majbur qilmoqda. Shu bilan birga, milliy pedagogik an'analarni saqlab qolish va ularni yangi pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish o'quvchilarning nafaqat ilmiy, balki ma'naviy-axloqiy rivojlanishini ta'minlash uchun zarurdir.

Milliy pedagogik an'analar – bu xalqimiz tarixi, madaniyati, urf-odatlar, qadriyatlari asosida shakllangan ta'lim-tarbiya tizimi va metodikalardir. Ular nafaqat avlodlararo bilimlarni yetkazib berishda, balki milliy o'zlikni saqlash va mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda esa milliy pedagogik an'analar zamonaviy ta'lim jarayonida alohida o'rin tutmoqda. Milliy an'analar uzoq asrlar davomida shakllangan va xalqimizning hayotiy tajribasiga asoslangan. Bu an'analar orasida ota-ona va o'qituvchi o'rtasidagi mehr-oqibat, sabr-toqat, hurmat kabi qadriyatlar alohida o'rin tutadi. Masalan, o'zbek xalqining milliy ta'lim tizimida o'qituvchi shaxsining yuqori mavqei, u kishining bilim va tarbiyasiga hurmat ko'rsatish an'anasi mustahkam o'ringa ega. Bugungi kunda globalizatsiya jarayonlari ta'limda yangi innovatsiyalar va texnologiyalarni olib kelmoqda. Shu bilan birga, milliy pedagogik an'analarni zamonaviy metodlar bilan uyg'unlashtirish ta'lim sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi. Milliy qadriyatlar asosida shakllangan ta'lim metodikasi o'quvchilarni nafaqat ilmiy bilim bilan, balki ma'naviy-axloqiy jihatdan ham boyitadi.

Milliy pedagogik an'analarni zamonaviy ta'limda qo'llash orqali:

O'quvchilarda milliy o'zlik va g'ururni shakllantirish mumkin;

Axloqiy tarbiya kuchayadi, yoshlar orasida hurmat, mehr-muhabbat kabi qadriyatlar rivojlanadi;

Ta'lim jarayonida interaktiv va ijodiy yondashuvlar paydo bo'ladi;

Madaniyatlararo muloqot uchun poydevor yaratiladi.

2- Milliy pedagogik an'analar va zamonaviy ta'limda ularning o'rni bo'yicha tahliliy taqqoslash

Milliy pedagogik an'analar	Zamonaviy ta'lim uslublari	Ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati	Imkoniyatlar va qiyinchiliklar
Xalqning madaniy merosiga asoslangan	Innovatsion texnologiyalar, interaktiv metodlar	O'quvchilarni ma'naviybva ilmiy jihatdan tarbiyalash	Milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish imkoniyatlari

O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hurmat va mehr-oqibat	Raqamli o'qitish, masofaviy ta'lim	Ta'lim jarayonida ma'naviy-ma'naviy tarbiya berish	Texnologiya va an'anaviy metodlarning moslashuvchanligi bilan bog'liq muammolar
Ta'limda shaxsiy yondashuv va individual e'tibor e'tibor	Personalizatsiya va adaptiv ta'lim	Har bir o'quvchining qobiliyatlari va Ehtiyojlariga moslash	An'anaviy va zamonaviy uslublarni uyg'unlashtirish zarurati

Milliy pedagogik an'analar har qanday davrda ta'lim jarayonining asosiy tarkibiy qismi bo'lib qoladi. Ular zamonaviy ta'lim bilan uyg'unlashib, yosh avlodni ma'naviy va ilmiy jihatdan yetuk inson qilib tarbiyalashda muhim vosita hisoblanadi. Shuning uchun ham pedagoglar milliy an'analarni saqlab qolish, rivojlantirish va zamonaviy metodlar bilan boyitishga alohida e'tibor qaratishlari lozim.

XXI asr jamiyati globallashtirish, raqamli transformatsiya va axborot oqimining keskin ortishi bilan tavsiflanadi. Ushbu jarayon ta'lim tizimidan ham yangilanishni, moslashuvchanlikni va innovatsion yondashuvlarni talab etadi. Biroq, har qanday yangilanish ta'lim jarayonining tarixiy va madaniy asoslarini tashkil etuvchi an'anaviy qadriyatlar bilan uyg'unlashgandagina samarali bo'ladi. Innovatsion ta'lim texnologiyalari — masofaviy ta'lim, sun'iy intellektga asoslangan monitoring, STEAM, loyiha asosida o'qitish, gamifikatsiya kabi metodlar — o'quvchilar faoliyatini faollashtirish va individual o'zlashtirishni kuchaytirishga xizmat qilmoqda. Interaktiv vositalar orqali o'quv materiallarini vizuallashtirish, AR/VR texnologiyalari bilan amaliyotni kuchaytirish o'quvchining fanga qiziqishini oshiradi.

An'anaviy ta'lim elementlari hamon o'z dolzarbligini yo'qotmagan. Xususan, tarbiyaviy-ma'naviy yondashuvlar, o'qituvchi shaxsi va namunasi, muloqotga asoslangan pedagogik muhit ta'lim samaradorligida muhim rol o'ynaydi. O'zbek xalqining boy pedagogik merosi yoshlar ongida vatanparvarlik, mehnatsevarlik, mas'uliyat kabi sifatlarni shakllantirishga xizmat qiladi.

XULOSA

Ta'limda innovatsiyalar va an'analar o'rtasidagi uyg'unlik ta'lim islohotlarining eng muhim omilidir. Innovatsiyalar o'quvchini axborot asri uchun tayyorlasa, an'analar uning ma'naviy dunyosini boyitadi. Shuning uchun ta'lim jarayonida yangiliklar joriy etilayotganda milliy qadriyatlarga tayangan holda amalga oshirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Hasanboeva O., Yo'ldosheva Sh. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: Fan, 2020.
2. Xodjayeva D. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – T.: O'qituvchi, 2022.
3. Dewey J. Democracy and Education. – New York: Macmillan, 2016.
4. Prensky M. Teaching Digital Natives. – London: SAGE, 2018.
5. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. – Paris, 2020.